

AFVAL OP STRAAT TE LIJF MET DE SCHONE BUURT COACH

TEKST SANDER WAGEMAN BEELD GEMEENTE ALPHEN AAN DEN RIJN

In de strijd tegen zwerfafval en bijplaatsingen bij containers kunnen gemeenten tegenwoordig putten uit een arsenaal aan innovatieve oplossingen. Maar de oplossing ligt niet altijd in de techniek, zo blijkt. In Alphen aan den Rijn draait het allemaal om persoonlijk contact. Een pilot met zogeheten Schone Buurt Coaches levert hoopvolle resultaten op.

Leo Maat is nog maar negen maanden wethouder in de gemeente Alphen aan den Rijn, maar als het over de proef met Schone Buurt Coaches gaat, voelt hij zich vanaf de start meer dan betrokken. "Ik ben eerder wethouder geweest in Wassenaar en Leiderdorp en heb altijd afval in mijn portefeuille gehad. Uit ervaring weet ik dat je veel kunt communiceren over wat je van plan bent, maar uiteindelijk ben je afhankelijk van de medewerking van inwoners. Daarom hadden we zoiets van: we gaan het gewoon proberen met deze proef. We zijn nu een jaar bezig met de Schone Buurt Coaches en we zien dat het effect heeft. We zien dat uit de reacties van de mensen die positief zijn. En je ziet ook dat het aantal bijplaatsingen minder wordt. Verder zie je ook dat vragen van bewoners gemakkelijker beantwoord worden. De proef duurt een jaar en dat jaar is nog niet om, maar dit is zeker iets waar we mee verder willen."

ENTHOUSIASTE AMBASSADEURS

De Schone Buurt Coaches is een aantal enthousiaste ambassadeurs die actief buurtbewoners benadert en uitleg geeft over afval. Esther Hunsche is projectleider Zwerfafval en Schone Buurt Coaches en weet hoe belangrijk juist die persoonlijke benadering is. "We hadden in een deel van de gemeente te kampen met veel bijplaatsingen en dumpingen van afval." De Schone Buurt Coaches brachten 54 hotspots in kaart en constateerden dat er met name in buurten waar de sociale cohesie laag, de doorstroom van bewoners hoog en de culturele samenstelling divers is, de meeste problemen zichtbaar waren. "De Schone Buurt Coaches benaderen juist daar mensen actief om ze uitleg te geven. En dan merk je dat die benadering werkt. Mensen weten vaak niet wat de regels zijn, en dan helpt het om ze dat in een gesprek uit te leggen."

Maar de coaches lopen niet alleen rond om uitleg te geven. Ze organiseren ook activiteiten om bewustzijn te bewerkstelligen. Zo zijn er verschillende projecten met kinderen. Het project Afvaldetectives is daar een voorbeeld van. Esther Hunsche: "We richten ons daarbij juist op jonge kinderen, omdat het vanwege de taal soms lastig is om ouders te bereiken. Als we de kinderen enthousiast maken over afval en grondstoffen scheiden, dan brengen zij dat weer over op hun ouders. Dat werkt heel goed." Wethouder

Maat merkt ook dat het project een aanstekelijke werking heeft op de omgeving. "Er zit de nodige creativiteit in het project. Er is geen blauwdruk waarin staat hoe het exact moet gebeuren. Je ziet dat daardoor ook burgers opstaan die zelf acties bedenken. Mensen die zelf met de prikstok de straat op gaan. Ook voor hen is het handig dat er een aanspreekpunt is."

Ook Hunsche merkt dat de coaches niet alleen een meerwaarde hebben voor de bewoners die wat extra motivatie en informatie kunnen gebruiken, maar ook voor hen die al intrinsiek gemotiveerd zijn en die als voorbeeld voor anderen dienen. "Zo zijn er opschoonvrijwilligers. Die voelden zich in het verleden wellicht wat ondergewaardeerd, maar hebben nu ook een aanspreekpunt. Die inwoners zijn echte ambassadeurs en zorgen dat andere bewoners ook enthousiast raken. Daar moeten we goed voor zorgen."

PERSOONLIJK CONTACT

Communicatie is het kernwoord bij het veranderen van gedrag als het om afval gaat, zo bewijzen de Schone Buurt Coaches. Maat: "Wat ik heb gemerkt is dat als je het afvalbeleid verandert, je heel wat oproept. Mensen zijn er heel direct bij betrokken. Het scheiden van grondstoffen, het verminderen, het komt echt bij mensen achter de voordeur. Je komt bij ze in de keuken. En als je het hebt over het verminderen van afval dan ga je zelfs met ze boodschappen doen, omdat je verwacht dat mensen nadenken over wat ze in huis halen. En dus is afval iets wat altijd gevoelig ligt bij mensen. Ook in de politiek. Als je dat weet, dan kun je je afvragen wat de spil in het afvalbeleid is. En dat is communicatie. Het valt of staat bij een goed gesprek met je inwoners. In de communicatie kun je heel veel doen met filmpjes, brieven enzovoort. Maar heel belangrijk blijft het persoonlijk contact, ook om te horen wat ze vinden en waar ze tegenaan lopen. Voor het toetsen van je beleid heb je de inwoners nodig. En ook om er onhandigheden uit te halen. En daarom vind ik, naast afvaleducatie, onze Schone Buurt Coaches heel belangrijk."

Maar hoe belangrijk communicatie en educatie ook zijn om aan de voorkant bijplaatsingen en zwerfafval te voorkomen, zonder adequate handhaving zet het waarschijnlijk weinig zoden aan

Schone Buurt Coaches Simone Boegheim, Esther Hunsche en Karen van 't Padje.

de dijk. Daarom is er in Alphen aan den Rijn ook een buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) vrijgemaakt om voor de milieuhandhaving te zorgen en intensief samen te werken met de coaches. Ernst Edink is die BOA. En hij merkte al meteen het effect van de Schone Buurt

Coaches, zegt hij. "Het aantal bijplaatsingen is zichtbaar minder geworden. Maar tegelijk zie je ook dat mensen meer begrip tonen als de coaches langs zijn geweest. En dat is voor mijn werk natuurlijk wel fijn." Ook wethouder Maat benadrukt het belang van handhaving binnen het hele project. "Het is de andere kant van dezelfde medaille", zegt hij. "Je vraagt mensen om zich aan de regels te houden, maar je zegt daarnaast ook: als je er structureel niet aan wilt houden, dan kun je er ook een boete voor krijgen."

WERK GENOEG

De aanpak heeft dus een positieve werking op het straatbeeld en het gedrag van de inwoners van Alphen aan den Rijn. Maar dat

"DE SCHONE BUURT COACHES BENADEREN JUIST
DAAR MENSEN ACTIEF OM ZE UITLEG TE GEVEN.
MENSEN WETEN VAAK NIET WAT DE REGELS ZIJN,
EN DAN HELPT HET OM ZE DAT IN EEN GESPREK UIT
TE LEGGEN."

wil niet zeggen dat alle problemen in een klap zijn opgelost. "Je hoeft maar op straat te kijken om te zien wat voor rotzooi er allemaal nog ligt. Er is nog werk genoeg. Er zijn nog te veel mensen die hun rommel op straat gooien en denken dat de gemeente het wel opruimt. Maar van

die mentaliteit willen we echt af. Dat kun je niet alleen met voorlichting oplossen, daar kun je ook structurele oplossingen voor nemen, bijvoorbeeld statiegeld voor kleine plastic flesjes had van mij allang ingevoerd mogen worden. Maar uiteindelijk heb je ook handhaving nodig om het systeem sluitend te krijgen."

Wethouder Leo Maat noemt het project Schone Buurt Coaches inmiddels een voorwaarde voor goed afvalbeleid en raadt collega's in de rest van het land de Alphen aanpak van harte aan. Niet perse als de oplossing van alle problemen, maar wel als belangrijk instrument om tot het uiteindelijke doel te komen: een forse reductie van restafval en bewuste burgers. ➡